

# Phép ẩn dụ và cách sử dụng phép ẩn dụ hiệu quả trong tiếng Anh.

Mãng Trần Thu Thủy\*

\*Trường Đại học Xây dựng Miền Trung

Received: 10/7/2024; Accepted: 16/7/2024; Published: 2/8/2024

**Abstract:** Metaphor is a popular figure of speech in linguistics, especially in English. Metaphor not only makes the language more vivid but also helps listeners and readers easily visualize and understand the meaning that the speaker or writer wants to convey. In this article, we will learn about the use of metaphor in English and its role in everyday communication.

**Keywords:** Metaphor, structural metaphor, orientational metaphor

## 1. Đặt vấn đề

Phép ẩn dụ là việc sử dụng một đối tượng, khái niệm hoặc hành động để biểu thị một ý nghĩa khác, thường có liên quan đến nó.

Ví dụ, khi nói “Time is a thief” (Thời gian là tên trộm), ta đang sử dụng phép ẩn dụ để diễn tả việc thời gian lấy đi những khoảnh khắc quý giá trong cuộc sống của chúng ta, giống như cách một tên trộm lấy đi tài sản.

Theo Từ điển Cambridge, phép ẩn dụ được định nghĩa là “một biểu thức thường thấy trong văn học, mô tả một người hoặc đồ vật bằng cách đề cập đến một thứ được coi là có đặc điểm tương tự với người hoặc đồ vật đó.

(“A metaphor, according to the Cambridge Dictionary, is defined as “an expression, often found in literature, that describes a person or object by referring to something that is considered to have similar characteristics to that person or object.”)

Còn theo Từ điển Oxford, ẩn dụ được định nghĩa là “một từ hoặc cụm từ dùng để mô tả ai đó/cái gì khác, theo một cách khác với cách sử dụng thông thường của nó, nhằm chỉ ra rằng hai sự vật có cùng đặc tính và để làm cho mô tả mạnh mẽ hơn.” (According to the Oxford Learner’s Dictionary, a metaphor is defined as “a word or phrase used to describe somebody/something else, in a way that is different from its normal use, in order to show that the two things have the same qualities and to make the description more powerful.”)

## 2. Nội dung nghiên cứu

### 2.1. Các loại phép ẩn dụ

Phép ẩn dụ có thể được chia thành nhiều loại khác nhau, tùy thuộc vào cách thức và mục đích sử dụng. Dưới đây là một số loại phép ẩn dụ phổ biến:

- **Ẩn Dụ Cấu Trúc** (Structural Metaphor)

Ẩn dụ cấu trúc là loại ẩn dụ trong đó một khái niệm trừu tượng được hiểu thông qua một khái niệm khác mà chúng ta đã quen thuộc và có cấu trúc rõ ràng. Được dùng để diễn đạt các khái niệm trừu tượng hoặc phức tạp bằng cách liên hệ chúng với những trải nghiệm thực tế, cụ thể và dễ hiểu hơn.

Ví dụ: “Argument is war” (Tranh luận là chiến tranh), trong đó các khái niệm về chiến tranh được sử dụng để nói về tranh luận.

- **Ẩn Dụ Triết Lý** (Structural Metaphor)

Ẩn dụ triết lý liên quan đến việc dùng các khái niệm vật chất để hiểu về các khái niệm trừu tượng. Loại ẩn dụ này giúp ta nhìn nhận những khái niệm trừu tượng như những thực thể có thể quan sát và tương tác. Được dùng để giúp người nghe/đọc hình dung các khái niệm trừu tượng một cách cụ thể hơn, dễ dàng hơn trong việc nắm bắt và tương tác với các khái niệm đó.

Ví dụ: “The mind is a container” (Tâm trí là một cái hộp).

Hoặc: “Inflation is a monster” (Lạm phát là một con quái vật). Trong câu này, “inflation” (lạm phát) được hiểu như một thực thể có thể gây hại, giống như một “monster” (quái vật).

- **Ẩn Dụ Định Vị** (Orientational Metaphor)

Đây là những ẩn dụ liên quan đến định hướng không gian, giúp người nói diễn tả cảm xúc và trạng thái tinh thần. Nó dựa trên các khái niệm không gian, hướng, và vị trí để diễn đạt những khái niệm trừu tượng. Các khái niệm này thường liên quan đến cảm xúc, tình trạng, hoặc trạng thái. Được dùng để diễn đạt các trạng thái cảm xúc hoặc tình trạng bằng cách sử dụng các khái niệm về vị trí không gian, giúp người nghe/đọc dễ dàng liên tưởng và hiểu được.

Ví dụ: “I’m feeling up” (Tôi cảm thấy vui) và

"I'm feeling down" (*Tôi cảm thấy buồn*).

Hoặc: "Happy is up" and "Sad is down" (Vui là lên và buồn là xuống). Trong câu này, các trạng thái cảm xúc được gắn với các vị trí không gian.

Những ẩn dụ này giúp làm rõ và làm phong phú thêm ngôn ngữ, tạo ra sự kết nối giữa các khái niệm trừu tượng và những trải nghiệm thực tế trong cuộc sống hàng ngày.

## 2.2. Vai trò của phép ẩn dụ trong giao tiếp:

Phép ẩn dụ đóng vai trò quan trọng trong việc giao tiếp bằng tiếng Anh, không chỉ trong văn học mà còn trong ngôn ngữ hàng ngày. Dưới đây là một số vai trò chính của phép ẩn dụ:

- Tăng Tính Sinh Động Cho Ngôn Ngữ: Phép ẩn dụ giúp cho ngôn ngữ trở nên sống động và hấp dẫn hơn. Nó giúp người nói truyền đạt thông điệp một cách hiệu quả và gây ấn tượng sâu sắc hơn cho người nghe.

- Giúp Hiểu Rõ Khái Niệm Trừu Tượng: Phép ẩn dụ giúp người nghe dễ dàng hiểu được những khái niệm trừu tượng thông qua những hình ảnh cụ thể và gần gũi.

- Tạo Sự Kết Nối Cảm Xúc: Phép ẩn dụ có thể tạo ra sự kết nối cảm xúc mạnh mẽ giữa người nói và người nghe, bởi vì nó thường gợi lên những hình ảnh và cảm xúc sâu sắc.

## 2.3. Tầm quan trọng của phép ẩn dụ

Theo Tác giả *Zoltán Kövecses* viết trong tài liệu **Metaphor: A Practical Introduction** có đoạn đã nói về tầm quan trọng của phép ẩn dụ trong ngôn từ, ẩn dụ quan trọng như thế nào trong cuộc sống của chúng ta và việc nghiên cứu nó quan trọng như thế nào? Một trong những minh họa hay nhất (về tính nghiêm túc và tầm quan trọng của ẩn dụ có thể được tìm thấy trong thần thoại Oedipus. Là một phần của huyền thoại, Oedipus đến Thebes và phát hiện ra một con quái vật tên là Nhân sư đang canh giữ con đường dẫn đến thành phố. Nó đặt ra những câu đố cho mọi người trên đường đến Thebes và nuốt chửng họ nếu họ không thể giải được câu đố. Đã có nhiều người bị nuốt chửng khi Oedipus đến. Nhân sư hỏi anh ta câu đố: Con vật nào có bốn chân vào buổi sáng, hai chân vào buổi trưa và ba chân vào buổi tối? Không do dự, Oedipus trả lời: Con người khi còn nhỏ bò bằng bốn chân, khi trưởng thành đi thẳng và về già chống đỡ bằng một cây gậy. Nhân sư bị đánh bại và tự sát. Oedipus do đó trở thành vua của Thebes. Vậy làm thế nào Oedipus có thể giải được câu đố? Ít nhất một phần trong điều này chắc hẳn là nhờ kiến thức của

ông về ẩn dụ ý niệm. Dường như có hai phép ẩn dụ có tác dụng trong việc giải đáp câu đố. Đầu tiên là ẩn dụ cuộc đời của con người là một ngày. Oedipus hẳn đã được giúp đỡ bởi sự tương ứng đạt được giữa khái niệm mục tiêu về cuộc sống và miền nguồn của ngày. Buổi sáng tương ứng với tuổi thơ, buổi trưa tương ứng với tuổi trưởng thành và buổi tối tương ứng với tuổi già. Vì biết những ánh xạ này nên anh ấy đã đưa ra giải pháp chính xác. Một phép ẩn dụ khác, và có lẽ ít quan trọng hơn, có thể đóng một vai trò nào đó là cuộc sống con người là một cuộc hành trình. Phép ẩn dụ này được gợi lên khi được nhắc đến thường xuyên và do đó vai trò quan trọng của đôi chân trong câu đố. Bàn chân gợi lên khái niệm về cuộc hành trình có thể cung cấp manh mối để giải đáp thành công câu đố về cuộc đời con người là một ẩn dụ về hành trình. Cách đọc này được củng cố bởi thực tế là phần lớn huyền thoại là câu chuyện về cuộc đời của Oedipus dưới dạng một cuộc hành trình. Nói chung, cuộc đời của Oedipus, ít nhất là trong trường hợp này, được cứu rỗi một phần nhờ kiến thức về ẩn dụ của ông.

## 2.4. Cách sử dụng phép ẩn dụ hiệu quả

Để sử dụng phép ẩn dụ hiệu quả trong tiếng Anh, chúng ta cần lưu ý một số điểm sau:

- Chọn hình ảnh phù hợp: Hình ảnh sử dụng trong phép ẩn dụ cần phải rõ ràng và phù hợp với ngữ cảnh. Tránh sử dụng những hình ảnh quá xa vời hoặc khó hiểu.

- Sử dụng phép ẩn dụ một cách tinh tế: Không nên lạm dụng phép ẩn dụ trong một đoạn văn hay bài viết, bởi vì nó có thể làm cho người đọc cảm thấy quá tải và mất đi sự hấp dẫn.

- Hiểu rõ văn hóa ngôn ngữ: Phép ẩn dụ có thể mang ý nghĩa khác nhau trong các nền văn hóa khác nhau. Do đó, khi sử dụng phép ẩn dụ trong tiếng Anh, cần hiểu rõ ngữ cảnh văn hóa để tránh hiểu lầm.

## 3. Kết luận

Phép ẩn dụ là một công cụ mạnh mẽ trong ngôn ngữ, giúp tạo ra sự sinh động và sâu sắc trong giao tiếp. Hiểu và sử dụng phép ẩn dụ một cách hiệu quả sẽ giúp chúng ta trở nên tự tin và thành công hơn trong việc truyền đạt thông điệp của mình bằng tiếng Anh.

Tác giả: George Lakoff & Mark Johnson trong **"- Chúng Ta Sống Bằng Ẩn Dụ - Metaphors We Live By** đã nói: "Đối với nhiều người, ẩn dụ là một phương tiện của tưởng tượng thi ca và hoa mỹ tu từ - một vấn đề của loại ngôn ngữ đặc biệt hơn là của ngôn ngữ bình thường. Hơn nữa, ẩn dụ thường được

coi là một đặc tính của tự thân ngôn ngữ, một vấn đề của từ ngữ chứ không liên quan gì tới tư duy hay hành động. Bởi lí do này, hầu hết mọi người nghĩ họ có thể sống ổn thỏa mà không cần tới ẩn dụ. Ngược lại chúng tôi thấy rằng ẩn dụ thâm nhập khắp trong cuộc sống hàng ngày, không chỉ trong ngôn ngữ mà còn cả trong tư duy và hành động. Hệ thống ý niệm thông thường của chúng ta, thông qua đó chúng ta tư duy và hành động, về cơ bản là có tính ẩn dụ”.

### Tài liệu tham khảo

1. “Metaphors We Live By” - George Lakoff và Mark Johnson
2. “The Contemporary Theory of Metaphor” - George Lakoff
3. “Metaphor: A Practical Introduction” - Zoltán Kövecses
4. “More than Cool Reason: A Field Guide to

Poetic Metaphor” - George Lakoff và Mark Turner

5. “Metaphor in Culture: Universality and Variation” - Zoltán Kövecses

6. “Metaphor and Thought” - Andrew Ortony (Biên tập)

7. “The Poetics of Mind: Figurative Thought, Language, and Understanding” - Raymond W. Gibbs Jr.

8. El Shazly, R. (2021). Effects of artificial intelligence on English speaking anxiety and speaking performance: A case study. *Expert Systems*, 38(3), e12667. <https://doi.org/10.1111/exsy.12667>

9. Tam Duong & Suksan Suppasetseree. (2024). The effects of an artificial intelligence voice chatbot on improving Vietnamese undergraduate students’ English speaking skills, 23(3), 293-321. <https://doi.org/10.26803/ijlter.23.3.15>

---

## Xây dựng bài tập PISA môn Khoa học.....( tiếp theo trang 9)

+ Các bài tập PISA đều đảm bảo tính khách quan và toàn diện trong đánh giá kết quả học tập của HS theo hướng tiếp cận NL (28/30 GV).

+ Tất cả GV (30/30) đều ủng hộ việc sử dụng bài tập PISA trong kiểm tra đánh giá môn KHTN lớp 8 theo hướng phát triển NL của HS.

**2.4.2 Kết quả phỏng vấn chuyên gia:** Qua phỏng vấn 05 chuyên gia hiện là giảng viên dạy học phần Đánh giá kết quả dạy học Toán và KHTN (SG422), chúng tôi nhận được kết quả sau:

+ 100% chuyên gia đồng ý rằng: Các bài tập PISA đã xây dựng đáp ứng được mục tiêu đánh giá NL nhận thức KHTN của HS cấp THCS.

+ 100% chuyên gia đều thống nhất: Các bài tập PISA được xây dựng khá tốt, có sự đầu tư chỉnh chu, đảm bảo tính chính xác, khoa học và tính khả thi.

+ Bài tập PISA dùng trong đánh giá NL của HS theo định hướng của nghiên cứu được tất cả chuyên gia (05/05) nhận định là hoàn toàn phù hợp, đáp ứng được mục tiêu đổi mới phương pháp kiểm tra đánh giá của chương trình môn KHTN 2018.

### 3. Kết luận và kiến nghị

Bài tập tiếp cận PISA là công cụ hỗ trợ hiệu quả cho GV và các nhà quản lí giáo dục trong kiểm tra, đánh giá NL của HS. Kết quả bước đầu của nghiên cứu cho thấy việc sử dụng bài tập PISA trong đánh giá NL KHTN của HS THCS là hoàn toàn khả thi và phù hợp. Trong nghiên cứu tiếp theo, chúng tôi sẽ áp dụng các bài tập này vào đánh giá NL nhận thức

KHTN của HS trong dạy học môn KHTN lớp 8 tại các trường THCS ở Cần Thơ để thu thập số liệu thực nghiệm và đưa ra kết luận đầy đủ, khách quan hơn.

### Tài liệu tham khảo

1. Bộ GD-ĐT, (2014). *Tài liệu tập huấn PISA 2015 và các dạng câu hỏi do OECD phát hành trong lĩnh vực khoa học*. Hà Nội.

2. Bộ GD-ĐT, (2018a). *Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể* (ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 của Bộ trưởng Bộ GD-ĐT).

3. Bộ GD-ĐT, (2018b). *Chương trình giáo dục phổ thông môn Khoa học tự nhiên* (ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 của Bộ trưởng Bộ GD-ĐT).

4. Cao Cự Giác và cộng sự, (2019). *Xây dựng khung năng lực khoa học tự nhiên của học sinh trung học cơ sở theo cách đánh giá của PISA*. Tạp chí Giáo dục, Số 463 (Kì 1 - 10/2019), 25-29.

5. Lê Thái Hưng, Nguyễn Thị Phương Vy, (2020). *Đề xuất khung đánh giá năng lực khoa học cho học sinh lớp 6 trong môn khoa học tự nhiên theo chương trình giáo dục phổ thông mới*. Tạp chí Giáo dục, 483, 44-49.

6. Nguyễn Thị Diễm Hằng, Cao Cự Giác, Lê Danh Bình, (2020). *Một số dạng bài tập đánh giá năng lực khoa học tự nhiên cho học sinh trung học cơ sở theo tiếp cận PISA*. Tạp chí Khoa học giáo dục Việt Nam, 33, 35-42.